

**Риёзус солиҳийн шарҳи / Ҳаё ва унинг фазилати ҳамда у билан
хулқланишга одатланмоққа тарғиб қилиш ҳақида / 1279-ҳадис**

1279 – وَعَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمَا قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «صَوْمُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ صَوْمُ الدَّهْرِ كُلِّهِ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ [خ 1979، م 1159/193].

1279. Абдуллоҳ ибн Амр ибн Осс розияллоҳу анҳумодан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ҳар ойда уч кун рўза тутиш йил бўйи тўла рўза тутишдир», дедилар».

Муттафақун алайҳ.

Шарҳ: Яна бошқа бир ривоятда қуйидагича келган:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам менга:

«Сен доимий рўза тутиб, тунни бедор ўтказар эмишсан?» дедилар.

«Ҳа», дедим.

«Агар сен қачон шундоқ қилар бўлсанг, кўзинг заиф бўлади ва нафсинг малол кўради. Ким йил бўйи рўза тутса, рўза тутмайди. Уч кун рўза тутмоқ йилнинг ҳаммасини рўзасидир», дедилар» дейилган. (Имом Бухорий, Муслим ва Насай ривояти).

Ушбу ҳадисдан олиндиған фойдалар:

1. Саҳобалар ичида Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳуга ўхшаб ҳаддан

ташқари кўп ибодат қилишга уринган кишилар бўлганлиги.

2. Одатдан ташқари ибодатга уринган кишилар бўлса, хабар бериш кераклиги.

3. Пешво ҳаддан ташқари ибодатга берилганларни суриштириб, хатоси бўлса, тузатиб бориши керак.

4. Кундузлари доимий равишда рўза тутиб, кечалари намоз ўқиш Ислом шариатига тўғри келмаслиги.

5. Меъёрида нафл рўза тутиб, меъёрида оғзи очик юриш, меъёрида ухлаб, меъёрида ибодат қилиш кераклиги.

6. Нафл рўза тутиш учун энг афзал меъёр ҳар ойдан уч кун рўза тутиш экани.

7. Баъзи бир кишиларда ҳар ойда уч кун рўза тутишдан кўпроқ рўза тутишга тоқат бўлса, бир кун рўза тутиб, икки кун тутмаслиги яхши экани.

8. Исломда бир яхши амалга ўн мислича савоб берилиши. Уч кунлик рўза, ушбу қоидага биноан, бир ой рўза ўрнига ўтиши. Бинобарин, ҳар ойдан уч кун рўза тутган одам йил бўйи рўза тутгандек бўлиши.

9. Бир кун рўза тутиб, икки кун тутмай юришдан ҳам ортиққа тоқати етган киши бир кун рўза тутиб, бир кун тутмаслиги кераклиги. Шу шаклда нафл рўза тутиш энг яхшиси экани. Бундан яхшиси бўлиши мумкин эмаслиги.

10. Абдуллоҳ ибн Амр розияллоҳу анҳунинг кейинчалик ўз қилмишларига афсус қилганлари. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам бир ойдан уч кун рўза тутишга иршод қилганларида дарҳол қабул қилмаганлари учун ўзларини ўзлари қойишганлари.

Ислом таълимоти инсон руҳ ва жасаддан иборат эканини қайта-қайта таъкидлайди. Яна мусулмон инсон ҳам руҳий, ҳам жисмоний роҳатга, озуқага, тарбияга ва ихтимомга муҳтож эканини ҳам қайта-қайта таъкидлайди.

Мусулмон инсон ўз жасадини яхши тутиши, унга тоқатидан ташқари нарсани юкламаслиги лозим. Доимий равишда кундузи рўза тутиб, кечаси намоз ўқиб ўтишда ушбу тавозун бузилади. Инсоннинг жасадига оғирлик тушади, қийналади. У заифлашади, бора-бора дардга чалиниши ҳам мумкин.

Шунинг учун мусулмон инсон ўзидаги жасаднинг ҳаққини риоя қилмоғи лозим. Доимий равишда рўза тутиб, кечалари намоз ўқиб, жасадини қийнаб,

унинг ҳаққини поймол қилмаслиги лозим.

Икки кўз Аллоҳ томонидан бандага берилган улкан неъмат. Банданинг икки кўздан оладиган манфаатларини ҳисоблаб чиқиш қийин. Лекин шу билан бирга, банда ўша икки кўзнинг ўзида ҳаққи борлигини ҳеч унутмаслиги керак. Унга ҳар доим хизмат қилиб турувчи икки кўз кези келганда дам олишга муҳтож. Вақтида ухланса, кўзлар дам олади. Буни мусулмон банда ҳеч унутмаслиги керак.

Исломда оила қуриб яшашга алоҳида эътибор берилган. Эру хотининг бир-бирларида ҳаққи бор. Улардан бири доимий равишда кундузи рўза тутиб, кечаси нафл намоз ўқиб ўтадиган бўлса, иккинчисининг ҳаққини поймол қилган бўлади. Мусулмон шахснинг қиладиган нафл ибодати жасади, кўзлари ҳаққидан ташқари жуфти ҳалоли ҳаққини ҳам поймол қилмаслиги керак.

Мусулмон инсон ёлғиз ўзи ёки оиласи билангина яшамайди. У инсонлар жамиятида яшайди. Кўп-чилик билан алоқа, борди-келди қилиши керак. Ана ўша ижтимоий алоқалар юзасидан жамиятнинг бошқа аъзоларининг унда ҳақлари бор. Бу ҳақларни адо этиш учун вақт, куч-қувват керак.

Доимий равишда кундузи рўза тутиб, кечаси намоз ўқиб ўтадиган одам бу ҳақни адо эта олмаслиги турган гап. Шунинг учун суннатга амал қилиб, бир ойда уч кун нафл рўза тутгани ва кечанинг учдан бирида ибодат қилгани маъқул.

Исломнинг дастлабки даврида мусулмон кишилар ихлосли бўлганларидан иложи борича кўпроқ ибодат қилишга, кўпроқ савоб топишга, Аллоҳнинг розилигини қозонишга саъйи ҳаракат қилганлар. Улар фарз ибодатлар, суннат ибодатлар билан ҳам, меъёридаги нафл ибодатлар билан ҳам кифояланмай, яна ҳам кўпроқ ибодат қилиш пайида бўлганлар.

Ўша пайтлардаёқ Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ушбу ҳадиси шарифдагига ўхшаб, уларни бундай ортиқча урунишдан қайтаришга мажбур бўлганлар.

Ҳозирда ҳам бу ва бунга ўхшаш ҳодисаларни мароқ билан эшитилади. Айниқса, ибодатсиз, бетавфиқ доираларга жуда ёқиб тушади. Лекин инсоф билан айтайлик-чи, ҳозир умрини бутунлай рўза тутиб ўтказишга аҳд қилганлар неча киши? ҳамма намозларини қойиллатиб қўйиб, устига кечаси билан нафл намоз ўқиб чиқишга бел боғлаганлар неча дона? Бу саволга жавоб бериш қийин. Агар бизнинг юртда бўлсалар ҳам бармоқ билан санокли даражада оз бўлса керак.

Энди айтинг, умри бўйи ўзига фарз қилинган рўзани ҳам тутмай юрганлар неча? Умр бўйи пешонаси сажда кўрмай юрганларнинг адади қанча? Бу

саволларнинг жавоби аниқ. Ундай кишиларни санаб саноғига етиб бўлмайди.

Шунинг учун ҳам бугунги кунда ўзини мусулмон ҳисоблаб юрган кишиларга «Албатта, Роббингни сенда ҳаққи бор» деб эслатиб турмоқ керак.

Чунки бугунги кунимизда мусулмонлик даъвосини қилиб юрган кўпчилик одамлар жасади, кўзи, жуфти, зиёратчисига керагидан ортиқ эҳтимом беришдан ташқари молу дунё, орзу ҳавас, ҳаром-хариш, гуноҳ ва бошқа ношаръий ишларга бору бурдларини сарфлаб, рўза тутиш, намоз ўқиш ва бошқа ибодатларни тарк қилмоқдалар. Улар ўзларида Роббиларининг ҳаққи борлигини, бу ҳақ У зотга ибодат қилиш билангина адо этилиши мумкинлигини унутиб қўймоқдалар. Шунинг учун иложи борича меъёрида ибодат қилиб, ҳар бир ҳақдорнинг ҳаққини шариатимиз кўрсатганидек адо қилиб қўйишимиз керак.

Манба: hadis.islom.uz

